

Prav tako menim, da Ime rože zlahka aktualiziramo. Čeprav je dogajalni čas srednji vek in se zgodba odvija v že davno uničeni opatiji, prav tako pa se v romanu pojavijo še sodobnemu človeku dokaj nepoznani elementi metafizike in heretizije ali krivoverstva, je vse le globlje, brezčasno sporočilo, ki je veljalo tako v času nastanka romana l. 1980 kot tudi danes.

Črno-bela polarizacija likov, kjer je Viljem prikazan kot neoporečen protagonist, Jorge pa poosebitev zla, pri aktualizaciji zgolj pomaga.

Eco nas opozarja na močne sile, ki so si vedno želele in si bodo vedno želele imeti monopol nad našim razumevanjem sveta.

V človeški zavesti so te sile vedno pretežno del preteklosti, srednjega veka in morda nekaterih ekstremnih avtoritarnih režimov v zakotnih delih sveta, na žalost pa so še tako prisotne v sodobni družbi. Vlogo cerkvene cenzure so prevzeli

algoritmi, ki nam »servirajo« informacije po našem subjektivnem okusu, pa čeprav morda neresnične.

V ozadju tega je boga zamenjal kapital, gonilna sila tega sistema pa niso več moralne vrednote krščanstva (če so kdaj sploh bile), ampak želja po dobičku.

Tako smo se znova znašli v sistemu, kjer resnično avtonomnega mišljenja skoraj ni več.

V šoli je srednji vek predstavljen temučno, kruto, strašljivo in nepravilno obdobje, ki pa smo ga, zahvaljujoč napredku, že davno pustili za seboj in tako uživamo v resnični in brez-pogojni svobodi mišljenja.

A ČLOVEŠKA NARAVA IN ŽELJA PO NADVLADI SE NE SPREMINJATA.

Kot temna senca, ki se je ne moremo otresti, nam sledita in v podzavesti postavljata vprašanje, ali se je v resnici sploh kaj spremenilo.

Ambrož Anton Ahačevčič | *Srednja šola tehniških strok Šiška, Ljubljana, srednji strokovni program, 3. in 4. letnik, PTI*

Mentorica | **Adelina Kofol Filak**

Nič ni tako slabo, da ne bi vsebovalo nečesa koristnega.

V priloženi pridigi nam pesniški subjekt, v stilu pridig, da nek teološki nauk, o katerem je vredno razmisliti. Sprva namiguje na strah pred smrtjo in podobnim, saj je to za marsikoga dovolj, a v poznem srednjem veku, je največja ambicija mož slava, in to taka, ki se jo pridobi s prelito krvjo. Razburljivo je, da je ta želja po slavi in uspehu strupena, saj z namenom služenja gospodu kršijo njegovo zapoved. Kriv pa ni le kmet, vitez, kralj, temveč tudi cerkev sama. Vero so skrivili v iskanje slave in denarja, celo papeži so sami vodili vojske in pobijali. Vse, kar je sveto, so ukradli, nato pa še z vero in pravili upravičevali. Najpomembnejša zapoved, vsaj za to pridigo, je peta, ki se glasi: »Ne ubijaj!« Subjekt, ki je frančiškan, pa nima težav le z ubijanjem za slavo, čast in podle namene, moti ga vse ubijanje, a žal ve, da se ubijanje in vojna nikoli ne končata. Vedno vsake ... in pusti iskro, ki bo znova zanetila plamen.

Gospodovo zapoved tako kršijo vsi, tudi revni kmet, ki se brani, prav tako ponosni vitez, ki se z umorjenimi ljudmi vedno hvali. Etično stališče frančiškana je primerno za njegov poklic in bi bilo najbolje za vsakega človeka, a žal se meni to ne zdi mogoče. Dober primer pokvarjenosti je Jorge, starejši jecljav menih, ki pa je nauke boga izkrivil za osebne motive; kompromis pa je, da se Jorge ne počuti grešnega, četudi krši eno najpomembnejših zapovedi. Jorge je prepričan v svoj motiv in do neke mere ima celo prav. Motiv široko gledano ni bil pokvarjen ali slab, vendar je v svojem boju proti temu, čemur je on pravil zlo, sam postal večje, hujše zlo. Tudi na koncu, ko je njegovo početje razkrito, Jorge s svojim poslednjim dejanjem, požigom, pokaže, da še vedno želi to doseči in da bi bog to želel. Ni iskal slave, a je prav tako moril, četudi zaradi čistejšje vere in duše, ki jo je sedaj še veliko bolj umazal. Kot pa sem omenil, Jorge ni le

slab. Kot pravi pregovor: »Nič ni tako slabo, da ne bi vsebovalo nečesa koristnega.« Dober primer je Jorge.

Pokaže visoko raven inteligence, tudi v umorih, in njegovo življenje je posvečeno bogu, četudi je na koncu začutil hudiča. Gotovo bi se strinjal, da je Jorge imel v sebi veliko koristnega, tako v znanju kot v početju, celo njegov motiv je bil posvečen Cerktvi in ohranjanju svetega, a on vere ni prilagodil napredku, temveč je želel večno pokorščino takratnim dogmatičnim tezam Cerktve.

V romanu *Ime rože* pa je protagonist Viljem iz Baskervilla in njegov pomočnik Adson. Viljem je na nek način podoben Jorgeju, a ne po videzu, temveč po početju in bistrournosti.

Tudi on služi Cerktvi, nekoč kot del inkvizicije, sedaj pa kot menih, a v romanu deluje skorajda kot detektiv. Njegova želja – v srcu – je po službi bogu, a samo početje ga vleče k odkrivanju resnice. Želi razkriti, česar ne ve, odkriti, kar je – in ob tem večno služiti bogu.

V stilu postmodernizma, v katerem je pisal Eco, pa sta bila tako Viljem, Adson in tudi zgodba nekoliko povzeta. Ne le zgodba, temveč tudi tema, motivi, obnašanje in celo imena. Roman je zmes več žanrov, v ospredju seveda detektivski in zgodovinski, doda pa tudi stil gotskega, romantičnega in filozofskega. Npr.: Viljem je, kot je Eco sam napisal, nekoliko povzet po Sherlocku Holmesu in tako tudi Adson po njegovem pomočniku Watsonu. Detektivski duet, ki rešuje skrivnostne smrti, poleg tega pa je dodana romantična zgodba Adsona in filozofska zgodba Viljema. Eco je tako vključil žanre in motive, ki delajo roman še toliko bolj zanimiv, saj tako postane bolj ali manj predvidljiv.

V priloženem odlomku *Anno Domini* pa dobimo še en izjemno zanimiv pogled v zgodovino. Po prebranem se vprašamo, kaj je bilo in česa ni bilo ter kaj manjka.

Kaj je zgodovinska resnica, bodisi v romanu *Ime rože* ali pa v šolskem učbeniku. Zelo znan rek je, da zgodovino pišejo zmagovalci, a ta zgodovina ni vprašljiva le zaradi manjkajočih vpisov poražencev, temveč tudi zaradi motivov piscev in zmagovalcev.

Saj zmagovalci nimajo želje po moči in oblasti nad živimi sovražniki, temveč tudi v bližnjih krogih.

Če v bitki premagajo Turke, gotovo ne bodo opevali najbolj požrtvovalnih kmetov, teptali gospodov na konjih, ki dele usodo kmetov. Še ena od izkrivljenih resnic, poleg zgodovinske, pa je v obdobju srednjega veka verska resnica. Častihlepnost je zadela vse, vsaka zgodba je nadzorovana, pogosto pretirana in tudi zlagana, a zgodbe, pridige, balade in tudi sami dokumentarni zapisi služijo svojemu namenu;

ta pa ni le dokumentiranje dogodkov in pričevanje resnice.

Moje mnenje je, da je v *Ecovem* romanu zgodovinska resnica ravno tako vprašljiva kot je nasploh.

Eco je imel rad to zgodovinsko obdobje in ga je upodobil v podtekstu kot prehod iz srednjega veka in dogmatizma do renesanse in dejstev, ki jih razišče Viljem. Pokaže, da lahko vera in napredek delujeta, a tudi tako ne bo šlo gladko.

V samostanih so opati in menihi pisali zgodbe in pričevanja, kot jih je upodobil Eco – in na samem vrhu samostana je bil skvarjeni Jorge. Vendar je zaradi tega – po mojem mnenju – zgodovina veliko bolj zanimiva; ima več stvari, več opisov, več odtenkov (neskončna zgodba, pri kateri ne poznamo ne začetka ne konca, ki se vedno ponavlja in vedno dodaja).

Eco je zelo dobro upodobil zgodovinsko obdobje, pa tudi pomaga zastoj.

Vidno je bilo, da ljudje na oblasti, dobri ali slabi, odločajo ne le o napisanem, temveč tudi o branem in slišnem. To nam da še več možnosti za razmislek in tako vzbudi zanimanje in željo po znanju.

Ecov roman aktualizirati je bolj ali manj preprosto kot se zdi na prvi pogled.

Kot sem že omenil, je roman prepleten s temami iz z motiv.

Morda se je težje poglobiti v filozofijo metafizike in vere proti znanosti in podobnem, a roman preprostu bralcu da veliko razumljivejših tem, kot je npr. Adsonova ljubezenska zgodba; prav tako vzbudi strah pri gotski temi in pa človeško zanimanje za odkrivanje skrivnosti, kar se predvsem pozna v reševanju umorov.

Po mojem mnenju je roman odlično zasnovan, skorajda neopazni so prehodi iz motivov in tem, pri tem pa pušča vedno več vprašanj v glavi.

Iz zanimivega zgodovinskega obdobja lahko izluščimo še boj med vero in napredkom, iz ljubezni lahko izvzamemo ljubezen do boga in človeka, prav tako je zanimiva izkušnja, katere del je bil Viljem, njihove kazni in pregoni – kako je lahko borba proti zlu včasih večje zlo.

Roman lahko bereš preprosto, kjer te gotovo potiska naprej želja po razrešitvi skrivnosti, lahko pa bereš izjemno poglobljeno, kjer se sproti sprašuješ in raziskuješ o motivih in dogodkih.

Izjemno zgodbo si je – po mojem mnenju – v srcu preprostosti in človeške narave lahko aktualizirati, zanimanje pa,

ki ga roman lahko zbudi na različnih področjih, nas lahko žene k temu, da se bolj in še bolj poglobimo v te teme in vprašanja, tudi zunaj samega romana.

Sam sem velik ljubitelj zgodovine, prav tako sem kristjan, zaradi česar sem se najbolj poglobljal v zgodovinsko plat romana ter v uporabo vere, moči in denarja za izvrševanje usode.

Veliko sem se prav tako spraševal o ljubezni ter seveda detektivih, vodilni plati romana.

Po mojem mnenju preplet dualizma in postmodernizma ni težava, pač pa čar romana. Daje mu globino in bralcem vzbudi zanimanje. Vse predstavljeno lahko aktualiziramo, edina meja je naša domišljija.

Metka Jeseničnik | *Srednja šola Veno Pilon Ajdovščina, srednji strokovni program, 3. in 4. letnik, PTI*

Mentorica | **Laura Brataševac**

V Menartovem delu Srednjeveške pridige in balade je v ospredju dogajanje v srednjem veku.

Pisec v baladah in pridigah sporoča nauke življenja.

Če pogledamo etična stališča pesniškega subjekta v delu Pridiga o bojni slavi in peti božji zapovedi, kaj zasledimo?

Etična stališča pesniškega subjekta so božje zapovedi. Pesniški subjekt veruje v boga in verjame, da je treba božje zapovedi spoštovati. Še posebno spoštovanje nakloni peti božji zapovedi, ki nas nagovarja oz. uči, naj ne ubijamo. Če ubijemo človeka, s tem ubijemo boga. To lirski subjekt opiše, tudi v delu. To pa ni edino etično stališče lirskega subjekta. Etično stališče je tudi vedenje ljudi do samega boga. Tisti človek, ki ubija, s tem pokaže svoj odnos do boga. Človek, ki ubija, ne veruje več, tudi če tega ne kaže navzven. To je pisec zelo dobro primerjal z vojno. Človek, ki ubija v vojni in si želi biti viteški, že ne veruje, saj je z ubijanjem ubil tudi boga. Zato pisec svetuje, da je bolje biti pokoren in ubogljiv – kot pa ubijati ljudi.

Če primerjamo Menartovo pridigo o bojni slavi in božji zapovedi in Ecov roman Ime rože, zasledimo, da je v romanu kršena peta božja zapoved. Povezava med tema dvema deloma je peta božja zapoved.

Menart opisuje, kako jo kršimo in kakšna kazen nas zato doleti. Eco pa v romanu, v resničnem življenju, prikaže kršenje pete zapovedi. V Menartovi pridigi je vključen vsak človek, v Ecovem romanu pa greh zagreši Jorge.

Ali za Jorgejevo usodo velja latinski pregovor: »Nič ni tako slabo, da ne bi vsebovalo nečesa koristnega.«? Morda res

drži, da če Jorge ne bi zastupil knjige in zato moril, Adson in Vilijem ne bi prišla v opatijo in iskala morilca. Jorge pa tudi ne bi zastupil samega sebe, tako da bi še naprej škodoval drugim, še posebej pa bi škodoval sebi, saj se je oddaljeval od boga. Za Jorgejevo usodo pa morda tudi ne drži latinski pregovor, saj ko zastupi knjigo, na koncu tudi sam umre. In zato v tem slabem ni nič dobrega za Jorgeja, saj umre – in kaj je dobrega v smrti? Za večino prav nič, saj menijo, da se s smrtjo življenje zaključuje.

Če se poglobimo v Ecovo življenje, da bi bolje razumeli roman, zasledimo, da je deloval v postmodernizmu.

In kaj je značilno za postmodernizem?

Za postmodernizem je značilno, da ustvarjalci v tem obdobju uporabljajo mitične in domišljajske motive. Značilni pa so tudi posebni simboli. Še posebej je po simbolih znan Eco, ki je bil tudi semiotik, zelo dober poznavalec simbolov. To se vidi tudi v romanu, saj Vilijem vedno govori v nekem simbolnem jeziku. Nič ne pove jasno, vse pove s simboli.

Značilna je tudi tema o bogovih, kar je povezano tudi z romanom Ime rože, saj je v ospredju krščansko okolje, vse dogajanje se odvija v opatiji oziroma v samostanu.

Za postmodernizem je značilno tudi mešanje žanrov, kar je značilno tudi za Ecov roman, ki je mešanica več žanrov.

Eco je zelo znan postmodernist, tudi zaradi romana Ime rože, ki nam prikaže vse značilnosti postmodernizma, obdobja, v katerem je deloval Eco.